

*Підвищення транспарентності та
достовірності інформації банків як
чинник відновлення до них довіри*

Завідувач кафедри банківської справи, професор, д. е. н.
Шульга Наталія Петрівна

Транспарентність

Еволюція вимог Базельського комітету до транспарентності інформації банків

БАЗЕЛЬ I

Сформулював мінімальні стандарти щодо публічного розкриття інформації (фінансові результати, фінансовий стан, стратегії й практика управління ризиками, рівень окремих ризиків, політика бухгалтерського обліку, основні дані про діяльність банку, управління та корпоративну структуру)

БАЗЕЛЬ II

Запропонував розширений перелік публічної інформації в рамках ринкової дисципліни (структура і достатність капіталу, внутрішні і зовнішні рейтинги розподілу капіталу, внутрішні моделі оцінки кредитного і ринкового ризику, сек'юритизовані активи, кредитні деривативи, географічна структура, диверсифікація діяльності, операційний ризик)

БАЗЕЛЬ III

Встановив більш жорсткі вимоги до транспарентності, яка розглядається як основа надійного й ефективного корпоративного управління банком:

Компоненти регулятивного капіталу
Компенсаційна політика (система винагород)
Сек'юритизовані активи та позабалансові інструменти
Рейтингові агентства

Базельський комітет:

- ▶ вимоги до розкриття інформації в більшості випадків відставали від динаміки розвитку фінансових ринків, що стало однією з причин сучасної фінансово-економічної кризи;
- ▶ відповідальність за підвищення транспарентності банківської системи має нести наглядовий орган країни, який може як стимулювати банки до розкриття інформації, так і застосовувати заходи впливу у випадку порушення відповідних вимог.

Вимоги НБУ щодо публічного розкриття банками інформації

«Методичні рекомендації щодо удосконалення корпоративного управління в банках України», затверджені постановою Правління НБУ № 98 від 28.03.2007 р.

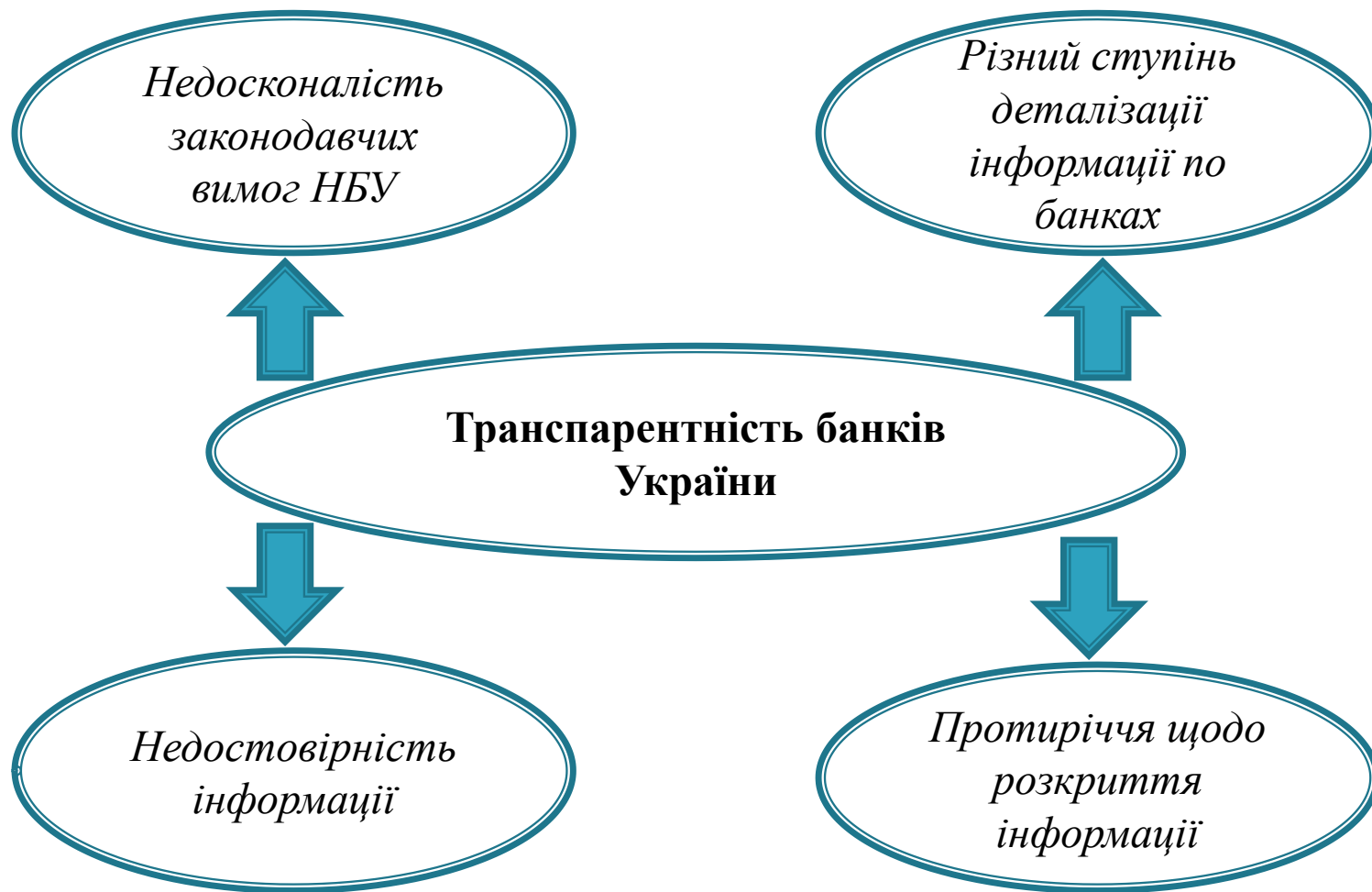
Має рекомендаційний характер, в результаті чого більшість банків її ігнорують

«Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України», затверджена постановою Правління НБУ №373 від 24.10.2011 р.

Поза увагою залишається певний пласт інформації щодо діяльності банків та їх ризиків

В 2015 р. підвищуються вимоги НБУ щодо оприлюднення фінансової звітності, яка має подаватись банками у відповідності до МСБО

Проблеми транспарентності та достовірності інформації банків України:

Вимогами НБУ не передбачено публічне розкриття банками інформації стосовно:

- ▶ можливостей щодо нарощення обсягів капітальної бази;
- ▶ стрес- та бек-тестування ризиків та кількісних результатів в межах кожного сценарію, проведених банками;
- ▶ системи винагород.

Публічна інформація, яку згідно з вимогами НБУ надають банки, не дає можливості учасникам ринку прийняти ефективні управлінські рішення, зокрема щодо ліквідності:

*Річна фінансова
звітність*

*Квартальна
фінансова
звітність*

Нормативи ліквідності
надаються станом на
звітну дату (Н4, Н5,
Н6)

Більшість банків
оприлюднюють лише
норматив поточної
ліквідності Н6

Різний ступінь деталізації інформації по банках, що впливає на індекс їх інформаційної прозорості

Коливання індексу інформаційної прозорості по банках України за даними Українського кредитно-рейтингового агентства є суттєвим і складає

За результатами дослідження в 2012 році – від 55,38% до 34,63%

За результатами дослідження в 2013 році – від 77,13% до 35,75%

За результатами дослідження в 2014 році – від 74,88% до 36,38%

З підвищенням вимог НБУ щодо обов'язкового оприлюднення публічної інформації індекс транспарентності зростає

Після впровадження вимоги НБУ щодо обов'язкового оприлюднення звітності за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку

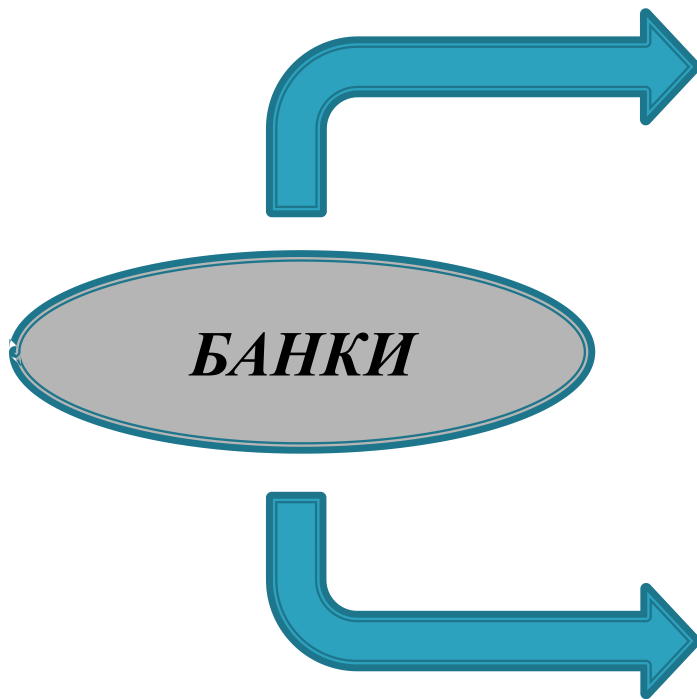
Спостерігалось зростання середнього значення індексу по сукупності досліджуваних банків (2010 – 43,46%, 2011 – 46,13%, 2012 – 53,51%, 2013 – 52,67, 2014 – 57,19)

Зростання середнього значення індексу інформаційної прозорості відбувалося в основному за рахунок підвищення її рівня для системних банків

Індекс інформаційної прозорості для інших банків I групи та банків II групи залишався на приблизно однаковому рівні протягом 2010-2014 років

Для найбільших банків індекс транспарентності – це один із чинників іміджу

Транспарентність інформації ще не свідчить про її достовірність

Створюють ілюзію платоспроможності, намагаючись тим самим зберегти або підвищити рівень довіри до себе з боку суб'єктів ринку

Негативна інформація про банк стає доступною для учасників ринку у випадку введення куратора або тимчасової адміністрації

Чи достовірна інформація банків щодо:

Стану ліквідності
та прибутковості?

Якості кредитного
портфеля?

Резервів на покриття
можливих збитків за
активними
операціями?

Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів за даними НБУ складає 19,9%.

За оцінками аналітиків середня частка проблемних кредитів в кредитних портфелях банків України складає 40-50 %.

*Оцінювання взаємозв'язку між рівнем
транспарентності та банкрутством банків
(умови розрахунків):*

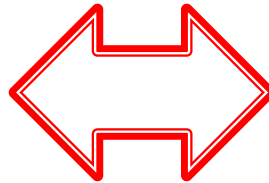
- ▶ фокус-група – 40 збанкрутілих банків протягом 2014-2015 років;
- ▶ транспарентність оцінювалась за розрахунковими значеннями в розрізі 4 блоків інформації, визначеними агентством «Кредит-рейтинг» у наступний спосіб: інформація розкривається банком повністю – субіндекс дорівнює одиниці, частково – 0,5, не розкривається – нулю).

*Оцінювання взаємозв'язку між рівнем
транспарентності та банкрутством банків
(результати розрахунків):*

Значне зниження рівня транспарентності банку може слугувати раннім індикатором появи певних проблем в його функціонуванні. Однак можуть бути виключення зі загального правила **(наприклад, ПАТ «ВіЕйБі Банк», який в 2011 р. був одним з найбільш транспарентних банків).**

Протиріччя щодо розкриття інформації

НБУ: банки формують фінансову звітність за МСБО та самостійно визначають склад та структуру приміток до неї (за виключенням 4 приміток), які складаються на основі припущень та суджень персоналу.

В умовах зростання вимог регулятора до банків (часто без врахування реальної економічної ситуації в країні), їх управлінський персонал іноді використовує професійне судження в вигідному для себе форматі. Це призводить до маніпулювання звітністю, насамперед квартальною, яка не підтверджується зовнішнім аудитором.

Внесення змін до розрахунку нормативів ліквідності та їх оприлюднення у кварталній звітності (пропозиція):

*Нормативи Н4, Н-5,
Н-6*

значення показувати не на конкретну звітну дату, а в середньому за квартал з метою уникнення практики недостовірного відображення стану ліквідності банку

Нормативи ліквідності в іноземній валюті

доречно ввести до переліку вже існуючих нормативів

*Пропонується публічне розкриття інформації
щодо ключових положень з управління ризиками:*

- ▶ «апетиту» та толерантності банку по основним ризикам;
- ▶ сферу і характер систем звітності й виміру ризику; політику хеджування й зниження;
- ▶ внутрішнього моделювання кредитного, ринкового та валютного ризиків (дані про типи моделей, які використовуються для виміру та оцінки ризиків, процедури стрес-тестування);
- ▶ результатів стрес-тестування по основним ризикам, які визначені регулятором в якості обов'язкових для стрес-тестування;
- ▶ методів оцінки та зниження операційного ризику.

Пропонується розкриття інформації про систему винагороди в банках:

- ▶ політики винагород та контролю за її дотриманням на основі вимог регулятора;
- ▶ процедури корегування винагороди залежно від показників ефективності та ризиків банківської діяльності;
- ▶ використання форм винагороди та їх комбінацій для різноманітних груп співробітників, а також опис факторів, які впливають на структуру виплат;
- ▶ структури винагород з розбивкою за формами виплат: фіксованою та змінною, виплаченою та невиплаченою частинами окремо для вищого керівництва банку та співробітників, які приймають на себе суттєві ризики.

Необхідність підтримки високого рівня транспарентності діяльності банків

ЗНАЧЕННЯ

*обмеження
системних ефектів
дестабілізації
ринку або значне
зменшення їх
негативних
проявів;*

*здатність
учасників ринку в
стресових умовах
приймати
обґрунтовані
економічні рішення*

*здійснення
зворотного впливу
учасників ринку на
банки в напрямку
стримування їх
«апетиту до
ризиків»*

Необхідність формування спеціальної сторінки споживача банківських послуг виникає внаслідок:

- ▶ нездатності переважної більшості фізичних осіб через низьку фінансову грамотність інтерпретувати публічну фінансову звітність банків при прийнятті рішень щодо доцільності вкладення коштів на поточні та депозитні рахунки;
- ▶ наявності державної підтримки в формі гарантування вкладів фізичних осіб, що не формує у населення стимулів для ретельного аналізу результатів діяльності банків

Пропонується:

на сайті регулятора

www.bank.gov.ua

відкрити веб-сторінку:

«Інформація для споживачів банківських
послуг (фізичних осіб)».

Дякую за увагу!